

ISBN 9789943-13-999-7

9 784531 321322

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ**

**“ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ БАРҚАРОРЛИ КНИ
ТАЪМИНЛАШДА ИННОВАЦИОН МЕНЕЖМЕНТ:
МУАММО ВА ЕЧИМЛАР”**

**“ИННОВАЦИОННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ В
ОБЕСПЕЧЕНИИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ
СТАБИЛЬНОСТИ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ”**

**“INNOVATION MANAGEMENT IN MAINTAINING
SOCIO-ECONOMIC STABILITY: PROBLEMS AND
SOLUTIONS ”**

**МАВЗУСИДА ХАЛҚАРО ИЛМІЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАН
МАТЕРИАЛЛАРИ ТЎПЛАМИ**

11 НОЯБРЬ 2022 ЙИЛ

**ТОШКЕНТ
“IQTISOD-MOLIYA”
2022**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ**

**“ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ БАРҚАРОРЛИКНИ
ТАЪМИНЛАШДА ИННОВАЦИОН МЕНЕЖМЕНТ:
МУАММО ВА ЕЧИМЛАР”**

**“ИННОВАЦИОННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ В
ОБЕСПЕЧЕНИИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ
СТАБИЛЬНОСТИ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ”**

**“INNOVATION MANAGEMENT IN MAINTAINING
SOCIO-ECONOMIC STABILITY: PROBLEMS AND
SOLUTIONS ”**

**МАВЗУСИДА ХАЛҚАРО ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАН
МАТЕРИАЛЛАРИ ТЎПЛАМИ**

11 НОЯБРЬ 2022 ЙИЛ

**ТОШКЕНТ
“IQTISOD-MOLIYA”
2022**

УЎК: 338.2

КБК: 65.05

Такризчилар:

**Академик С.С.Гулямов
и.ф.д., проф. Т.Т.Жўраев**

Тошкент молия институти Кенгашининг 2022 йил 29 ноябрдаги 4-сонли йиғилишнинг 5.2-сонли Қарори асосида чоп этишга тавсия этилган. –Т.: ТМИ., 2022. – 1039 б.

и.ф.д., проф. Т.З.Тешабаевнинг умумий раҳбарлиги остида

Таҳрир хайъати аъзолари: проф. С.Мехмонов, доц. А.Исламкулов, доц. Ш. Синдаров, проф. А.Пардаев, доц.Ғ.Сафаров, проф.Э.Набиев, проф.Ф.Назарова, доц.Ш.Аллаяров ва “Менежмент ва маркетинг” кафедрасининг барча профессор-ўқитувчилари.

Ушбу илмий маъруза тезислари тўпламида ижтимоий-иқтисодий барқарорликни таъминлашда инновацион менежментдаги муаммо ва уларни бартараф этиш бўйича аниқ ечимлар, шунингдек мамлакатимиз ҳамда хорижий йирик иқтисодчи олимлар, тажрибали амалиётчилар, олий ўқув юртларининг профессор-ўқитувчилари, илмий тадқиқот институтлари ва марказларининг етакчи илмий ходимлари, докторант ва мустақил изланувчиларнинг илмий тадқиқот иши натижалари мужассамлашган.

Ушбу нашрда келтирилган барча маълумотлар ва фикр-мулоҳазалар муаллифларга тегишли бўлиб, таҳрир хайъати аъзоларининг фикрига мос келмаслиги мумкин. Нашрда келтирилган рақамлар, статистик маълумотлар, фикр-мулоҳазалар учун муаллифлар масъул ҳисобланади.

УЎК: 338.2

КБК: 65.05

ISBN 978-9943-13-999-7

© Тошкент молия институти, 2022

© “IQTISOD-MOLIYA”, 2022

Улуш киритиш асосида уй-жой қурилишига ипотека кредити ажратилганда хабарнома олган фуқарога қурилиш даврида кредит фоизларини тўлаш учун ҳам субсидия бериш лозим.

9) Пудрат ташкилотларига тижорат банклари томонидан ажратилаётган кредит шартларини кайта қуриб чиқиш. Бунда кредитлар 24 ойдан ошмаган муддатга 18 ойгача имтиёзли давр билан ажратилиши мақсадга мувофиқ.

Шунингдек, Молия Вазирлиги тижорат банкларига ипотека кредитлари учун ажратилаётган ресурсларлар ҳисобидан пудратчиларга уй-жой қурилиши учун ажратиладиган кредитларни ҳам қоплаб берилиши мақсадга мувофиқ.

10) “Менинг биринчи уйим” дастури бўйича фуқароларга ипотека кредитлари бозор ставкаларидан арзонроқ ставкада ажратилиши, бунда уй-жой фуқарога берилишида ҳақиқатда у, унинг турмуш ўртоғи ва фарзандларининг номида уй-жойнинг умуман мавжуд бўлмаганлигини ўрганиш мақсадга мувофиқ;

11) Халқаро амалиётга кўра, уй-жой қурилишига киритиладиган инвестиция ЯИМни бир неча баробар оширилишига сабаб бўлишини (шу жумладан, солиқ тушумларининг кўпайиши) инобатга олган ҳолда, айнан уй-жой қурилишига йўналтирилган маблағлардан кўпайган солиқ тушумларининг бир қисмини махсус жамғармаларда кейинчалик аҳолига арзон ипотека кредити ажратиш учун йўналтириш мумкин бўлади.

Хулоса қилиб айтганда, аҳолини уй-жой билан таъминлаш ва қурилиш бозорини ривожланиши мамлакат иқтисодиётини ривожланишида катта туртки ҳисобланади.

МОЛ-МУЛК СОЛИҒИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ВА КЎЧМАС МУЛК СОЛИҒИНИ ЖОРИЙ ҚИЛИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

Сафаров Фиёсиддин Абдуллаевич

“Солиқлар ва солиққа тортиш” кафедраси мустақил изланувчиси

Республикамиз солиқ тизимида мол-мулк солиғи кўп йиллардан буён самарали қўлланилиб келинмоқда. Мол-мулк солиғининг аҳамияти давлат бюджети даромадларини шакллантиришда намоён бўлиб, айниқса маҳаллий бюджетларнинг асосий даромад манбаи ҳисобланади. Шундан келиб чиқиб мол-мулк солиғи йиллар давомида такомиллаштирилиб, уни тўловчилари, солиқ солиш объекти ва базаси, солиқ ставкаси ва имтиёзлари, солиқни ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартибига муайян ўзгартиришлар киритилди. Мол-мулк солиғи дунёнинг кўплаб мамлакатлари солиқ тизимида самарали қўлланилиб келинаётганлиги билан ҳам аҳамиятлидир. Лекин мамлакатимиз солиқ тизимида

амал қилаётган мол-мулк солиғи айрим жиҳатларига кўра ривожланган мамлакатлардаги кўчмас мулк солиғидан фарқ қилади. Шундан келиб чиқиб, мол-мулк солиғи ва ер солиғини такомиллаштириб, уларни ўрнига жаҳон солиқ тизимида самарали қўлланилиб келинаётган кўчмас мулк солиғини киритиш юзасидан чора-тадбирлар белгиланди ва босқичма-босқич амалга оширилмоқда. ... “кўчмас мулк объектларининг бозор баҳосига яқин бўлган кадастр қиймати асосида мол-мулк ва ер солиқларини ҳисоблаш тизими икки босқичда жорий этилади:

биринчи босқичда (2021-2023 йиллар) - кўчмас мулк бўлган турар-жой фонди объектлари (квартира, якка тартибдаги уй-жойлар, дала-ҳовли), шунингдек, ушбу объектлар эгаллаган ер участкаларига нисбатан;

иккинчи босқичда (2022-2024 йиллар) - яшаш учун мўлжалланмаган алоҳида кўчмас мулк объектлари, шунингдек, ушбу объектлар эгаллаган ер участкаларига нисбатан”[2].

Ер солиғи ва мол-мулк солиғи ўрнига кўчмас мулк солиғини жорий қилиш мамлакатимиз солиқ тизимини ислоҳ қилишда алоҳида йўналиш сифатида баҳоланиб, мулкый солиқларни жаҳон солиқ тизимига яқинлашиши билан бирга солиққа тортишнинг адолатлилигини таъминлашга, мол-мулк ва ер ресурсларидан самарали фойдаланишга қаратилган иқтисодий механизм самарадорлигини оширишга хизмат қилади. Айни вақтда, мазкур солиқларни амалдаги механизмини тадқиқ этиш асосида мавжуд муаммоларни аниқлаш ва уларни бартараф этишга қаратилган таклиф-тавсиялар ишлаб чиқиш солиқ тизимини такомиллаштиришнинг муҳим йўналиши ҳисобланади.

Мол-мулк солиғининг назарий ва амалий масалалари хорижлик ва мамлакатимизнинг қатор олимлари тадқиқотларида ўрганилган. Жумладан, С.В.Богачев[4], В.Г.Пансков, А.Н.Майорова[7], Майбуров ва В.В.Дербенева[6] каби хорижлик олимлар, Б.Умаров, Ш.Мусалимов, И.Ниязметов, С.Воронин, Б.Корабоев, Д.Угай, О.Мейлиев, Ф.Файзиев каби маҳаллий олимлар мол-мулк солиғини такомиллаштириш, хусусан кўчмас мулк солиғини қўллашга доир тадқиқотлар олиб борган.

Хорижлик олимлардан Atilola Moses Idowu ва бошқалар кўчмас мулк солиғига баҳолашнинг таъсирини тадқиқ қилиб, солиқ суммасини ҳисоблаб чиқаришдаги энг мунозарали ҳолат уларни баҳосини аниқлаш эканлигини қайд этган ва кўчмас мулкни баҳолаш учун тажрибали баҳоловчиларни жалб қилишни таклиф қилган[3].

Европа Иттифоқига аъзо бўлган давлатларда мулк солиғи кўчмас мулк бўйича “доимий солиқлар” ва “бошқа кўчмас мулк солиқлари”дан иборат. “Доимий солиқлар” одатда мулк қийматининг баъзи ўлчовлари асосида ҳар йили тўланади. “Бошқа кўчмас мулк солиқлари” капиталга солинадиган

солиқларни ва ўтказмаларга солинадиган солиқларни (шу жумладан, мерос ва ҳадя солиғи) ва операцияларга солиқларни ўз ичига олади.

2020 йилда кўчмас мулк солиқлари ЯИМнинг 2,3 фоизини ташкил этиб, 2019 йилга нисбатан 0,1 фоиз даражага ўсган ва Европа Иттифоқидаги умумий солиқ тушумининг 5,6 фоизини ташкил этган. 2008 йилда ЯИМнинг 1,7 фоизини ташкил қилиб, умумий солиқ тушумининг 4,5 фоизини ташкил этгани ҳолда, 1,1 фоиз даражага ортган.

Умуман олганда, 2020 йилда кўчмас мулк солиқлари таркибида доимий кўчмас мулк солиғи устунлик қилиб, ЕИ-27 давлатлари ЯИМнинг 1,2 фоизини, жами кўчмас мулк солиқларининг 55 фоизини ташкил қилди[12].

Кўчмас мулк учун доимий солиқларнинг нисбатан пастлиги ва даромадларни оширишнинг потенциал манбаи эканлиги боис, кўплаб мамлакатларда уларга алоҳида эътибор қаратилган. Бундан ташқари, ушбу солиқлар базасининг товар айланмасига боғлиқ эмаслиги ва солиққа тортишнинг бошқа шаклларига нисбатан иқтисодий фаолиятга таъсирининг камлиги боис, иқтисодий ўсишга кам таъсир кўрсатади.

Мамлакатимизда мулкীয় солиқларга доир тадқиқотлар олиб борган иқтисодчилар мол-мулк солиғини амалдаги ҳолатини таҳлил қилиб, камчиликларни кўрсатган ҳолда, кўчмас мулк солиғини жорий этиш кераклиги юзасидан ўзларининг фикр-мулоҳазаларини келтириб ўтган. Жумладан, Б.Умаров ўз тадқиқотларида корхоналар мол-мулк солиғининг солиқ тизимида жорий этишдан иккита мақсад кўзда тутилганлигини қайд этган. “Биринчидан, корхоналар ўзларининг тасарруфида бўлган мол-мулкнинг ортиқча ва фойдаланилмаётган қисмини сотишга қизиқишини уйғотиш;

Иккинчидан, хўжалик юритувчи субъектлар балансида бўлган мол-мулкдан самарали фойдаланишни ошириш ва рағбатлантириш”[11].

Ш.Мусалимовнинг фикрича “Мулкীয় солиқларнинг фискал аҳамиятини ошириш учун, ўз таркибига бино ва иншоотлар ҳамда улар жойлашган ер участкасини олувчи кўчмас мулк солиғининг базасини аниқлашда юридик шахслар учун йиллик ўртача қолдиқ қиймат усулидан воз кечиб, кўчмас мулкнинг қийматини бозор механизмлари асосида баҳолаш тизимига ўтиш зарур”[9].

Иқтисодчилар И.Ниязметов, С.Воронин, Б.Корабоев, Д.Угай кўчмас мулкларни солиққа тортишнинг хорижий тажриба асосида тадқиқ этиб, ривожланган давлатларда кўчмас мулк солиғини хусусиятларини очиб берган ва республикаимизда уни жорий этиш истикболларини тадқиқ этган. Мол-мулк солиғини ундиришнинг амалдаги механизми етарлича самарали эмаслигини қайд этган[5].

О.Мейлиев ўз тадқиқотларида “кўчмас мулкнинг қийматини бозор механизмлари асосида баҳолаш тизимига ўтиш, кўчмас мулкни солиққа тортишнинг прогрессив механизмини жорий этиш, мулк солиғидан амалдаги самарасиз имтиёзларни бекор қилиб, кўчмас мулкнинг “солиққа тортилмайдиган қиймат” миқдорини белгилаш каби чора-тадбирларни амалга ошириш мақсадга мувофиқ”[8] лигини таъкидлаган.

Ф.Файзиев ўз тадқиқотларида кўчмас мулкни бозор қийматида баҳолашнинг ўзига хос хусусиятларини назарий ва амалий жиҳатларини, бу борадаги хориж тажрибасини ўрганиб, “ривожланган давлатлар тажрибасидан келиб чиқиб, мол-мулк ва ер солиқларини бирлаштириб кўчмас мулк солиғини жорий этиш”[12] ни таклиф қилган.

Юқоридаги олимлар томонидан олиб борилган тадқиқотларда амалдаги мол-мулк солиғини ер солиғи билан бирлаштириб, кўчмас мулк солиғини жорий қилишга доир хулосага келинган.

Ер солиғи ва мол-мулк солиғи ўрнига кўчмас мулк солиғини жорий қилиш борасида илмий тадқиқотлар олиб борилган, уни амалга ошириш учун чора-тадбирлар белгиланган бўлсада, республикамиз солиқ тизимида амалда бўлган мол-мулк ва ер солиқлари объекти ва базасини ўзига хослиги ва фарқли жиҳатлари бу жараёнда айрим мураккабликларни келтириб чиқармоқда. Шундан келиб чиқиб, аниқ ечимга қаратилган тадқиқотлар олиб бориш заруратини таъкидламоқда.

Натижалар. Мол-мулкларни солиққа тортиш солиқ тизимининг ажралмас қисми бўлиб, мамлакатимизда мустақил солиқ тизимини ташкил қилиш ва уни ислоҳ қилишда доимий эътибор марказида бўлган. Кўп ҳолларда мол-мулкларни солиққа тортиш борасида мунозарали фикрлар ҳам йўқ эмас. Чунки, мол-мулк солиғи солиқ тўловчиларнинг барча солиқларни тўлаганидан кейин қоладиган фойдаси ёки даромади ҳисобига харид қилинган ёки барпо этилган мол-мулкларига нисбатан қўлланилиши бундай фикрларни юзага келишига сабаб бўлади. Чунки солиқ тўловчилар олган фойдаси ёки даромадидан бир неча марта солиқ тўласалар, уларда солиқларга нисбатан салбий фикрлар пайдо бўлишига сабаб бўлади. Бу ҳолат айниқса, мол-мулк солиғини тўловчи жисмоний шахсларда кўпроқ намоён бўлмоқда. “...мол-мулк солиғи муайян даражада даромад солиғига қўшимча ҳисобланади ва унинг аҳамияти бозор муносабатлари шароитида тобора ошиб боради”[11].

Шу боис, мол-мулкларни солиққа тортишнинг мазмун-моҳиятига илмий ёндашган ҳолда очиқ бериш, унинг амалдаги ҳолатини ва аҳамиятини тадқиқ этиш асосида мавжуд муаммоларни аниқлаш бу борадаги мунозарали масалаларни ечимига хизмат қилади.

Маълумки, мол-мулк солиғининг асосий вазифаси фискал бўлишига қарамадан, унинг давлат бюджети даромадларини шакллантиришдаги улуши юқори эмас (1-жадвалга қаранг).

Таҳлиллар кўрсатмоқдаки, 2016-2021 йиллар мобайнида давлат бюджети даромадларининг мунтазам равишда ўсиб бориши кузатилган. Мол-мулк солиғи суммаси 2016 йилдан 2018 йилга қадар ўсгани ҳолда, 2019 ва 2020 йилларда унинг камайиши кузатилган, 2021 йилдан яна ўсиш тенденциясига эга. Мос равишда мол-мулк солиғининг давлат бюджети даромадларидаги улуши 2016 йилда 4,0 фоизни ташкил этгани ҳолда, 2021 йилда 1,5 фоизни ташкил этган. Бундай ўзгариш солиқ қонунчилигидаги, солиқ ставкаларидаги ўзгаришлар асосида кузатилган. Эътиборли жиҳати, юридик шахсларнинг мол-мулкига солинадиган солиқнинг жами мол-мулк солиғидаги улуши 2016 йилда 73,2 фоиздан 2021 йилда 64,1 фоизга (9,1 пунктга) камайиши кузатилгани ҳолда, шу даврда жисмоний шахслардан олинадиган мол-мулк солиғининг жами мол-мулк солиғидаги улуши 26,8 фоиздан 35,9 фоизга (9,1 пунктга) қадар ўсган.

1-жадвал

Мол-мулк солиғининг давлат бюджети даромадларидаги аҳамияти[13]

Кўрсаткичлар	Й и л л а р					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Давлат бюджети даромадлари, млрд сўм	41043,4	49681,0	79099,0	112165,4	132938,0	164680,3
Мол-мулк солиғи, млрд сўм	1659,2	2129,7	2606,1	2360,2	1974,3	2457,3
<i>Давлат бюджети даромадларидаги улуши, %да</i>	<i>4,0</i>	<i>4,3</i>	<i>3,3</i>	<i>2,1</i>	<i>1,5</i>	<i>1,5</i>
Юридик шахсларнинг мол-мулкига солинадиган солиқ, млрд сўм	1214,2	1554,1	1897,8	1553,7	1240,8	1576,1
<i>Жами мол-мулк солиғидаги улуши, фоизда</i>	<i>73,2</i>	<i>73,0</i>	<i>72,8</i>	<i>65,8</i>	<i>62,8</i>	<i>64,1</i>
Жисмоний шахслардан олинадиган мол-мулк солиғи, млрд сўм	445,0	575,6	708,3	806,5	733,5	881,2

Жами мол-мулк солиғидаги улуши, фоизда	26,8	27,0	27,2	34,2	37,2	35,9
--	------	------	------	------	------	------

Кўчмас мулк объектларининг бозор баҳосига яқин бўлган кадастр қиймати асосида мол-мулк ва ер солиқларини ҳисоблаш тизимини икки босқичда амалга ошириш чора-тадбирларини белгиланиши ушбу солиқларнинг амалдаги механизмини такомиллаштириш заруратини тақозо этмоқда.

Ўзбекистон Республикасининг янги таҳрирдаги Солиқ кодексига мувофиқ “Кўчмас мулк юридик шахсларнинг мол-мулкига солинадиган солиқ солиш объекти ҳисобланади”[1]. Бундан кўриш мумкинки, амалдаги мол-мулк солиғининг объекти кўчмас мулк солиғига мос келади. Лекин унинг базаси мол-мулкнинг ўртача йиллик қолдиқ қиймати ёки ўртача йиллик қиймати асосида белгиланиши мол-мулкнинг бозор баҳоси асосида аниқлаш имкониятини бермайди. Шундан келиб чиқиб, 2022 йил 1 январдан эътиборан мол-мулк солиғи базасининг 1 кв. метр учун мутлақ миқдорда белгиланган энг кам қийматдан паст бўлиши мумкин эмаслиги белгиланди. Бунда мол-мулк солиғи базасининг 1 кв. метр учун “Тошкент шаҳрида - икки миллион беш юз минг сўм; Нукус шаҳрида ва вилоят марказларида - бир миллион беш юз минг сўм; бошқа шаҳарларда ва қишлоқ жойларда - бир миллион сўм”[1] белгиланганлиги муайян даражада кўчмас мулк объектлари баҳосини бозор баҳосига яқинлаштиришга хизмат қилган бўлсада, айрим солиқ тўловчилар эътирозларига сабаб бўлмоқда.

Республикада мол-мулк солиғини ҳам юридик шахслар ҳам жисмоний шахслар тўлайди. Юридик ва жисмоний шахслар тўлайдиган мол-мулк солиғини ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартиби бир биридан кескин фарқ қилади.

Республикада солиқ тизимида қўлланилаётган мол-мулк солиғи жаҳон солиқ тизимидаги кўчмас мулк солиғидан бир катор хусусиятларига кўра фарклансада, солиқ қонунчилигидаги сўнгги ўзгаришлар унинг кўчмас мулкларни солиққа тортиш тизимида яқинлаштиради. Лекин солиқ базасини аниқлашга доир меъёрлар юридик ва жисмоний шахслар мол-мулкларини бозор баҳосида солиққа тортиш имкониятини бермайди.

Юридик шахслар мол-мулк солиғи базасини белгилашда 1 кв. метр учун энг кам қийматнинг белгиланиши, улар мол-мулкни бозор баҳосига яқинлаштиришга хизмат қилсада, айрим солиқ тўловчилар солиқ юқини ошишига ва уларнинг эътирозларига сабаб бўлмоқда.

Жисмоний шахслардан олинadиган мол-мулк солиғи ставкаларини мол-мулкнинг жойлашган жойи ва умумий майдони ҳажмига қараб

табақалашуви жисмоний шахсларнинг мол-мулкдан самарали фойдаланишини етарлича рағбатлантирмайпти. Солиқ қонунчилигига мувофиқ мол-мулк солиғи ставкасининг унинг майдонига қараб табақалашини жисмоний шахснинг ҳар бир мол-мулки бўйича алоҳида ҳисобланади.

Жисмоний шахслардан олинadиган мол-мулк солиғини такомиллаштиришда солиқ базасини аниқлашнинг бозор механизмларини қўллаш, асосий солиқ тўловчилари солиқ юкини оширмаган ҳолда эгаллаган майдони катта бўлган кўчмас мулклар учун ошиб борувчи солиқ ставкаларини қўллаш асосида, жисмоний шахсларнинг ортиқча маблағларини кўчмас мулкларни харид қилишга эмас балки инвестицияларга йўналтиришни рағбатлантириш механизмини ишлаб чиқиш ва амалиётга қўллаш мақсадга мувофиқ.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ:

1. Ўзбекистон Республикасининг янги таҳрирдаги Солиқ кодекси, <https://lex.uz/docs/4674902>
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 3 декбрдаги “Ресурс солиқлари ва мол-мулк солиғини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги ПФ-6121 сон Фармони, <https://lex.uz/docs/5138323>
3. Atilola Moses Idowu et al. / Sains Humanika 8: 4-3 (2016) 17–23
4. Богачев С.В. Налог на недвижимость: зарубежный опыт. /«Экономика и бизнес», № 4 (187) 2017, <https://cyberleninka.ru/article/n/nalog-na-nedvizhimost-zarubezhnyy-opyt/viewer>
5. Воронин С., Коробоев Б., Ниязметов И., Угай Д. Международный опыт налогообложения недвижимости // Общество и экономика. – 2021. – Выпуск 2 С. 119-130.
6. Майбуров И. А., Дербенева В. В. Практика определения основных элементов налога на недвижимость: зарубежная палитра // Налоги и финансовое право. 2012. № 3.
7. Майорова А. Н. От налога на имущество юридических лиц к налогу на недвижимость // Экономика и предпринимательство. 2014. № 11-2 (52-2).
8. Мейлиев О. Мол-мулк солиғининг маҳаллий бюджетлар даромадларидаги аҳамиятини ошириш.// Iqtisodiyot va ta'lim / 2022-yil 2-son
9. Мусалимов Ш.И. Мол-мулк солиғини ҳисоблаш ва ундириш механизмини такомиллаштириш. /Иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори диссертацияси автореферати. – Т.: ТМИ, 2020. – 26 б.

10. Taxation Trends in the European Union. Data for the EU Member States, Iceland and Norway: 2022 Edition, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f85da28f-f5be-11ec-b976-01aa75ed71a1/language-en>

11. Умаров Б. Корхоналар мол-мулкани солиққа тортиш механизмидаги мавжуд муаммолар ва уларни бартараф этиш йўллари: и.ф.н.ю илмий даражасини олиш учун ёзилган дис. автореферати. – Т.: БМА, 2002. – 9-10 б.

12. Файзиев Ф. Солиқ солиш мақсадида кўчмас мулкни бозор қийматида баҳолашнинг ўзига хос хусусиятлари.// “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali. № 1, yanvar-fevral, 2020 yil

13. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги маълумотлари.

ХУДУДЛАРДА СОЛИҚ САЛОҲИЯТИНИ ОШИРИШ БОРАСИДА СОЛИҚ МАЪМУРИЯТЧИЛИГИ СОҲАСИДАГИ МАВЖУД МУАММОЛАР ВА КАМЧИЛИКЛАР

Рахимов Эшмурод Нормурадович
Тошкент молия институти мустақил тадқиқотчиси

Худудларнинг солиқ салоҳиятини оширишда хорижий ташкилотлар иштирокидаги лойиҳаларнинг аҳамияти муҳим ҳисобланади. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 24.03.2022 йилдаги ПҚ-178-сон “Жаҳон банки иштирокидаги «Солиқ маъмуриятчилигини ислоҳ қилиш» лойиҳасини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорига кўра, яширин иқтисодий қисқартириш баробарида худудларнинг иқтисодий хавфсизлигини таъминлашда мамлакатимизнинг солиқ маъмурчилиги соҳасида қатор ислохотларни олиб бориш назарда тутилган. Бу борадаги «Солиқ маъмуриятчилигини ислоҳ қилиш» лойиҳасини келгусида муваффақиятли амалга ошириш учун 2021 йил 16 июнда Халқаро тараққиёт уюшмаси томонидан мамлакатимиз учун 30 йил муддатга, шу жумладан 5 йил имтиёзли давр билан 60 миллион АҚШ доллари миқдорида қарз ажратилиши кўзда тутилган. Мазкур лойиҳа 2022-2027 йилларга мўлжалланган¹⁹⁰.

Ушбу лойиҳани амалга оширишда қуйидагиларга эришиш мақсад қилинганлиги билан аҳамиятлидир:

¹⁹⁰ Манба: <https://lex.uz/uz/docs/5921306>

151	Исмаилов А.Р. ДАВЛАТ ТОМОНИДАН АҲОЛИ БАНДЛИГИНИ ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ.....	501
152	Abdumalikova D, Allayarov Sh. XUSUSIYLASHTIRISH JARAYONIDA TIJORAT BANKLARINI DAROMAD YONDASHUVI ORQALI BAHOLASHNING AHAMIYATI.....	507
153	Axmedova SH. MODERN VIEWS AND CONCEPTS ON THE THEORY OF INNOVATIVE MANAGEMENT.EXISTING PROBLEMS IN THE FIELD AND SOME SUGGESTIONS ON THEIR SOLUTIONS.....	508
154	С.Р.Аллаяров,Н.Г.Каримов. ФИСКАЛ СИЁСАТ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ВА СОЛИҚ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ.....	512
155	С.Р.Аллаяров. ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОННИ ТАРАҚҚИЙ ЭТТИРИШДА БЮДЖЕТ-СОЛИҚ СИЁСАТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ХУСУСИЯТЛАРИ.....	514
156	Ж.И.Каримкулов,Ж.А.Умирзоков. МАХСУС (ЭРКИН) ИҚТИСОДИЙ ЗОНАЛАРИНВЕСТИЦИОН ФАОЛЛИГИНИНИНГ ХУДУДЛАР ИҚТИСОДИЙ САЛОҲИЯТИГА ТАЪСИРИ	516
157	Ж.Умирзоков . ОФФШОР ХУДУДЛАР: ГЛОБАЛ ИНВЕСТИЦИОН ФАОЛЛИК ВА ИҚТИСОДИЙ ХАВФСИЗЛИККА ТАЪСИРЛАР.....	520
158	Нурмухамедов Б.Б. ТИЖОРАТ БАНКЛАРИНИНГ АҲОЛИНИ УЙ-ЖОЙ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ БЎЙИЧА ДАВЛАТ ДАСТУРЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МАСАЛАЛАРИ.....	523
159	Сафаров F.A. МОЛ-МУЛК СОЛИҒИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ВА КЎЧМАС МУЛК СОЛИҒИНИ ЖОРИЙ ҚИЛИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ.....	527